

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до статті 243
Кодексу адміністративного судочинства України
(щодо повноважень Верховного Суду України у разі
прийняття постанови про задоволення заяви)
(реєстр. № 3052 від 08 вересня 2015 року)**

За дорученням Голови Верховної Ради України від 10 вересня 2015 року Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 27 січня 2016 року (протокол № 40) проект Закону про внесення змін до статті 243 Кодексу адміністративного судочинства України (щодо повноважень Верховного Суду України у разі прийняття постанови про задоволення заяви) (реєстр. № 3052 від 08 вересня 2015 року), поданий народним депутатом України Яніцьким В.П. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою основною метою Законопроекту є удосконалення реалізації положень статті 243 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) щодо здійснення Верховним Судом України процесуальних функцій при перегляді справ з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої зазначеної статті.

Для досягнення мети автором пропонується викласти пункт 2 частини другої статті 243 КАС України в новій редакції, передбачивши право Верховного Суду України скасовувати незаконні судові рішення повністю або частково і направляти справу на новий розгляд до суду першої, апеляційної чи касаційної інстанції залежно від того, суд якої інстанції першим допустив порушення норми матеріального права, що призвело до неправильного вирішення справи, а також внести відповідні доповнення і до частини четвертої зазначеної статті.

Розглядаючи Законопроект, Комітет з питань правової політики та правосуддя виходить з такого.

Згідно зі статтею 8 Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН, кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

Статтею 6 Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод гарантується право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом.

Відповідно до статті 13 зазначеної Конвенції кожному, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, гарантується право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Положеннями Основного Закону України передбачено, що питання судочинства визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Згідно частини другої статті 125 Основного Закону України Верховний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції.

Право на оскарження судового рішення, зокрема на перегляд справи Верховним Судом України забезпечується статтею 14 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до статті 38 зазначеного Закону Верховний Суд України покликаний забезпечувати єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом, зокрема, здійснювати правосуддя, узагальнення судової практики, забезпечення однакового застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010 (справа № 1-1/2010 щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України) зазначив, відповідно до принципу верховенства права питання розподілу правосудних повноважень між Верховним Судом України та вищими судами, визначення стадій судочинства та форм провадження мають бути підпорядковані гарантіям права кожної людини на справедливий суд.

Членам Комітету видається доцільним надати Верховному Суду України повноваження направляти справу на новий розгляд до суду тієї інстанції, яка допустила відповідне порушення, оскільки в судовій практиці України трапляються непоодинокі випадки неправильного та/або неповного встановлення судом фактичних обставин справи, що призводить до неправильного вирішення спору в адміністративних справах. Як наслідок – Верховний Суд України встановлює неправильне застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права.

Разом з тим, варто зазначити, що наділення двох судових інстанцій (Вищого адміністративного суду України та Верховного Суду України) повноваженнями повертати справу на новий розгляд може призвести до тривалого судового розгляду справи і як наслідок порушення приписів статті 2

КАС України та статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Загалом погоджуючись із запропонованими в проекті Закону змінами до статті 243 КАС України, члени Комітету звертають увагу на те, що в редакції пункту 2 частини другої зазначеної статті, яка пропонується автором Законопроекту, Верховний Суд України позбавляється права змінити судові рішення, як це передбачено чинною редакцією даного пункту, у зв'язку з чим запропонована норма потребує уточнення.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України підтримує прийняття даного Законопроекту за основу у першому читанні із урахуванням висловлених зауважень і пропозицій. Зокрема, зауважується, що зазначення у пункті 2 частини другої статті 243 КАС України переліку судів перевантажує норму, а відтак є зайвим, достатнім буде припис про те, що справа направляється на новий розгляд до суду, який першим допустив порушення норм матеріального права, що призвело до неправильного вирішення справи.

Верховний Суд України, висловлюючи позицію щодо доцільності прийняття даного Законопроекту, також наголошує на доречності внесення аналогічних змін до Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України з метою забезпечення єдності системи судів загальної юрисдикції, відповідно до положень частини 4 статті 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а саме шляхом встановлення єдиних засад організації та діяльності судів, обов'язковістю для всіх судів правил судочинства, визначених законом.

Комітет з питань бюджету ухвалив рішення, що Законопроект не матиме впливу на показники бюджету. У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності у термін, визначений автором Законопроекту.

Мін'юст висловив позицію, що з урахуванням положень національного законодавства щодо повноважень Верховного Суду України та міжнародних стандартів у сфері судочинства, повернення Верховному Суду України справ, у разі неправильного застосування судом (судами) норми матеріального права, на новий розгляд до суду нижчої інстанції має здійснюватись лише у виняткових випадках та з метою забезпечення завдань, які стоять перед Верховним Судом України та системою правосуддя в цілому. У зв'язку з зазначеним, вказані положення законопроекту не можуть бути підтримані.

На підставі викладеного вище, Комітет з питань правової політики та правосуддя вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до статті 243 Кодексу адміністративного судочинства України (щодо повноважень Верховного Суду України у разі прийняття постанови про задоволення заяви) (реєстр. № 3052 від 08 вересня 2015 року), поданий народним депутатом України Яніцьким В.П., прийняти за основу.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити Голову Комітету Князевича Р.П.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ